

Ordsælv!

Kuglerne fyger på Nørrebro – kuglerne er ord og de bevæbnede er 13-19 årige 2200'ere og deres fortællinger om bandekrig, orakler, shawarmaer og bristede fordomme.

AF KAREN SIERCKE OG LUISE JØRGENSEN

Idéen til Ordsælv! begyndte at spire i efteråret 2008 under Karens praktikophold ved 826 Valencia i San Francisco, en del af hendes uddannelse til bibliotekar.

826 Valencia blev grundlagt af den succesfulde amerikanske forfatter Dave Eggers i 2002 og er den første ud af otte amerikanske nonprofit-organisationer, der sætter fokus på at promovere litterære aktiviteter for ressourcetsvage børn og unge i etnisk mangfoldige bykvarterer i USA.

Ordsælv! er i særdeleshed inspireret af The Young Authors' Book Project, som er en årlig tilbagevendende bogudgivelse organiseret af 826 Valencia. I løbet af de sidste syv år har organisationen udgivet mere end tyve publikationer skrevet af unge med støtte fra prominente kunstnere som Isabel Allende, Amy Tan og Robin Williams.

Inspireret af 826 Valencia stiftede vi, Karen som cand.scient.bibl. og Luise som kulturproducent, Hygge Factory og besluttede i januar 2009, at vi ville udfolde, udvide og udvikle konceptet for The Young Authors' Book Project i Danmark. Det blev startskuddet til Ordsælv!

Hygge Factory har formet Ordsælv! i samarbejde og erfaringsudveksling med 826 Valencia ud fra en vision om at tage unge seriøst som skabende, kreative individer. Målet er at udfordre de gængse vilkår for kunst- og kulturproduktion med unge og overskride traditionelle, institutionelle rammer ved at flytte de unges kulturliv ind i et tilgængeligt rum, som er synligt for offentligheden.

FORTÆLLELYST SOM DRIVKRAFT

I august 2009 besøgte Hygge Factory skoler på Nørrebro for at rekruttere unge, der havde lyst til at være med til at skrive 2200 ord om 2200 N. Det eneste krav for at være med var fortællelyst: Hvis de unge havde lyst til at fortælle historier om Nørrebro i ord og billeder, så ville Hygge Factory sørge for, at de blev udrustet med de nødvendige fortælleværktøjer i Ordsælv!

Hver tirsdag og torsdag har 14 unge mødtes på Nørrebro Bibliotek for at få det til at rumle med Ordsælv! De unge har arbejdet én-til-én med en stor gruppe frivillige om at idéudvikle, skrive, illustrere og redigere hver deres historie om Nørre-

Ordsælv!

2200 N – orakler, shawarmaer og bristede fordomme er skrevet og illustreret af 14 unge i alderen 13-19 år. Bogen udgives af Hygge Factory og udkommer februar 2010.

Ordsælv! organiseres af Hygge Factory i samarbejde med Nørrebro Bibliotek og Nørrebro Ungdomsskole.

Ordsælv! realiseres med midler fra Kulturministeriet, Nørrebro Lokaludvalg, Edvard Pedersens Biblioteksfond, Dansk Ungdoms Fællesråd, Ungdomskulturpuljen og Nordea Fonden.

bro. I alle faser af processen har de unge haft besøg af kreative instruktører, der har delt deres viden og værktøjer og frem for alt inspireret de unge.

Forfatteren Louis Jensen åbnede Ords-kælv! og fortalte de unge om at skrive censurløst og lystdrevent, manuskriptforfatter Kim Fupz Aakeson viste de unge, hvordan man kan arbejde med plot, journalist Rasmus Rosborg holdt en workshop om reportage og fotograf Nina Mouritzen sendte de unge ud for at indfange bydelen i billeder. I redigeringsfasen tog Ords-kælv! på forlagsbesøg hos Rosinante & co, hvor redaktionschef Anne Mørch-Hansen gav eksempler på, hvordan hun ville redigere de unges historier.

Resultatet af den kreative eksperimenterende proces er bogen *2200 N – orakler, shawarmaer og bristede fordomme*. Med en blanding af fiktion og virkelighed kaster de unge deres læser ind i et kalejdoskop af historier, der rummer alt lige fra humor til alvor og indsigt. Hvad skal man gøre, hvis man kun kan blive mæt af shawarma? Hvordan er det at opleve bandekrigen på nært hold? Hvorfor kan indvandrerpiger ikke køre på knallert? Fantasifuldt og ubesværet bruger de unge i Ords-kælv! deres forskellighed til at fortælle historier og udfordre mediernes ensidige fremstilling af Nørrebro, og tilsammen skaber de et uforligneligt portræt af det kvarter, der er deres.

Ords-kælv! viser, at hvis man udfordrer unge til at skabe et professionelt produkt og giver dem de nødvendige rammer og værktøjer, så vokser de med opgaven og udfolder deres potentiale.

Den engelske forfatter, digter og musiker Benjamin Zephaniah besøgte Ords-kælv! på Nørrebro Bibliotek i forbindelse med den danske udgave af hans bog "Gangsta Rap" (Phabel). På trods af modstand i deres familier arbejder denne romans unge hovedpersoner sig på dramatisk vis op som rapstjerner under mottoet "Stå sammen hver en ordrig hjerne, lad hiphop være din ledestjerne."

Hygge Factory

Hygge Factory styrker og udvikler mulighederne for et godt børne- og ungdomsliv ved at give børn og unge mellem 6 og 19 år mulighed for at møde og opleve forskellige former for professionelle udtryk og udøve skabende virksomhed – alene og sammen med andre. Hygge Factory udfordrer børn og unges egne kreative potentialer igennem proces- og produktorienterede forløb, der er strukturerede omkring møder med mennesker, der i deres daglige virke arbejder med innovative, kreative processer.

Hygge Factory arbejder desuden på at overskride traditionelle, institutionelle rammer ud fra den tanke, at det er vigtigt at flytte børn og unges kulturliv ud af institutionerne og ind i et tilgængeligt rum, som er synligt for offentligheden.

FAR!

TEKST OG FOTOS
AF SIGNE JENSEN

Jeg vågnede op med sved over hele kroppen. Jeg havde drømt, jeg besøgte min far på hans arbejde for at se, hvordan han havde det. I drømmen gik jeg igennem en bagdør og trådte ind i et rum med brune vægge. Jeg stod midt i en stor tåget røgsky og kunne næsten ikke få øje på min far. Men så fik jeg øje på ham midt i et slæng af venner, som sad rundt om ham ved et lille bord. Der var omkring 15-20 mænd, der sad og grinte. Alle min fars venner havde mindst én tatovering hver. De så meget barske og onde ud.

Min far kom hen til mig og sagde, at det ikke var særligt godt, at jeg var der. Før jeg nåede at gå, ringede min fars mobil. Det var Mike, som var helt ude af den. Han råbte og skreg i mobilen, at min far og alle de andre mænd i rummet skulle komme med det samme. Min far samlede gruppen, og så tog de af sted i flere forskellige biler. Jeg kørte med min far.

Vi kom til parkeringspladsen, som Mike havde ringet fra. En mand lå på jorden med blod ud over sig, og der stod en gruppe på 50 mænd om hjørnet, som hele tiden holdt øje med min far. 20-30 af dem trak deres pistoler og sagde, at de ville have området, hvor det bedste hashsalg var. Det ville min far og hans venner ikke gå med til. Mændene sagde, at de ville skyde min far, hvis ikke han gav dem området. Min far var ligeglad. En af mændene ladede sin pistol og sigtede direkte på min far. Jeg blev bange og begyndte at græde. Selvom jeg var angst, kastede jeg mig lige ind foran skuddet.

Jeg røg ned på jorden, og verden stod stille. Aftenluften følte kold og bidende. Mændene løb væk. Jeg var faldet sammen

på fortovet og lå og kiggede op på min far. Han begyndte at råbe. Jeg kunne se, at han var ked af det. Jeg kiggede ned ad mig selv og opdagede et kæmpe blødende hul i min mave.

Jeg vågnede af mit eget skrig, helt badet i sved. Min far kom ind på værelset og satte sig på min seng. Jeg så ham dybt i øjnene. Han gav mig et kæmpe kram og tørrede tårerne væk fra mine kinder. Han fik mig til at grine og sagde, at det bare var en uhyggelig drøm, og smilede sødt til mig. Tre dage efter ringede politiet. Politibetjenten troede måske, at han havde fået min mor i røret. I hvert fald sagde han, at det var vigtigt, og at min far var blevet indlagt på Rigshospitalet. Jeg spurgte, hvad der var sket. Politibetjenten svarede, at min far var blevet skudt i lungen, men politiet kendte ikke detaljerne. Jeg følte pludselig et meget stort had til den mand, der havde skudt min far, selvom jeg ikke vidste, hvem det var.

Jeg tog S-toget mod Nørrebro Station. Folk larmede i kupéen. Tårerne løb ned ad mine kolde kinder, og de andre i toget kiggede mærkeligt på mig. Jeg stod af toget. Det var rart at komme ud i den friske luft og væk fra al den støj. Jeg løb ned ad trappen og så graffitien på væggen, som løb ned ad fliserne. Malingen lignede blod, og jeg tænkte:

Død og helvede.

De blå og grønne fliser fik mig til at tænke på hospitalet. På stationen råbte og skreg folk. Det gav et uhyggeligt ekko.

Jeg skyndte mig ud på gaden. Bilerne bragede forbi, så vandpytterne plaskede og sprøjtede. Jeg løb over det store kryds og videre ned ad Mimersgade. En cyklist

drønedede mod mig fra Mjølnerparken i fuld fart, og jeg sprang så hurtigt til siden, at duerne fløj til alle sider. Jeg løb videre. Jeg så, at bus 6A kom kørende på Tagensvej. Min far boede lige på hjørnet. Jeg fik en kvalmende fornemmelse i maven og tænkte på, om jeg kom for sent, mens jeg væltede ind i bussen. Jeg hørte en baby græde.

Jeg kiggede hele tiden ud ad vinduet, for jeg var ikke helt sikker på, hvornår jeg skulle af. Pludselig genkendte jeg en stor park og nogle høje bygninger. Jeg løb ud af bussen, over vejen og ind gennem det hjørne af træer, der er lige ved Rigshospitalet.

Jeg trådte ind på min fars stue og så ham ligge i en seng.

“Han er død!” sagde jeg højt og mistede et øjeblik balancen.

En arm greb fat i mig og støttede mig.

“Han har fået noget smertestillende,” sagde lægen venligt og slap min arm. “Sæt dig ned – han vågner nok ikke foreløbig.”

Jeg tog en stol og satte mig ved siden af min far. Der sad jeg et kvarters tid og slappede slet ikke af. Jeg var helt spændt i kroppen, havde dundrende hovedpine, og alt mellem himmel og jord fløj igen-

nem min hjerne. Det var så udmattende, at jeg faldt i søvn. Jeg vågnede ved, at min far nussede mig i håret. Jeg blev så glad, at jeg krammede ham. Jeg havde glemmt, at han var blevet skudt i lungen. Han bad mig sødt om at lade være med at kramme ham, fordi det gjorde ondt. Vi sad og snakkede, og klokken var mange, da min mor ringede og sagde, at jeg skulle komme hjem. Jeg sagde til hende, at det ville jeg ikke. Jeg kunne jo ikke bare tage hjem, når min far lå og havde det dårligt. Min mor blev sur og sagde, at hun tog hjemmefra med det samme og ville være på hospitalet i løbet af 20 minutter. Så snakkede jeg videre med min far.

Min mor kom op på min fars stue og insisterede på, at jeg skulle med hjem. Hun gik hen til min far og sagde, at hun ville skilles, for hun gad ikke være gift med én, som var med i bandekrigen. Hun var træt af at være bange hele tiden. Bange for at han kunne blive skudt eller stukket ned hvert sekund. Selvom hun sagde, at hun ville skilles, kunne jeg se, at min mor stadig havde følelser for min far. Også selvom de havde skændtes meget i lang tid.

Jeg blev ked af det, og hele vejen hjem snakkede jeg ikke med min mor. Hvorfor havde hun sagt, at min far var med i bandekrigen?

En uge efter min far blev indlagt, lå jeg en

aften og kunne ikke falde i søvn. Men jeg må være faldet i søvn på et tidspunkt, for jeg vågnede med et sæt af den samme uhyggelige drøm, jeg havde haft én gang før. Det værste var, at jeg denne gang vidste, at min far ikke var der til at trøste mig.

Næste dag tog jeg ud til min far på Rigshospitalet efter skole. Han var lige vågnet, da jeg kom. Han sagde, at han meget gerne ville snakke med mig om noget alvorligt, så jeg satte mig på sengen lige ved siden af ham og kiggede ham dybt i øjnene. Jeg kunne se, at han var ved at græde, så jeg tog hans hånd og ventede – helt stiv i kroppen med hænder, der blev mere og mere klamme. I lang tid sagde han ikke noget. Til sidst mumlede han meget hurtigt:

“Jeg har været med i mange bandekrige. Jeg måtte jo tjene nogle penge for at forsørge dig og din mor. Jeg tjente dem ved at sælge hash. Det er et hårdt liv at sælge hash, og nogle gange udvikler det sig til krig. Og denne gang var det mig, det gik ud over.”

Jeg sad bare og nikkede, men forstod ikke meningen med det, han sagde. Vi gav hinanden et kram, og jeg tog af sted.

Da jeg kom hjem, spurgte jeg min mor: “Hvad er bandekrig?”

Min mor svarede:

“Det er du for lille til at forstå.”

Måske var jeg lille, men det var let at forstå, at bandekrig var noget farligt og noget, der havde gjort min far ondt.

Fra den dag var jeg aldrig mere sammen med min far. Når jeg så ham tilfældigt på gaden, var jeg bange for at gå hen til ham. Selvom han var min far. Jeg vidste ikke, hvordan han ville reagere over for mig, og forsøgte altid at skjule mig ved at gå ind i en butik eller dreje om et hjørne.

To år efter gik jeg en dag ned ad Nørrebrogade og så min far komme gående mod mig. Jeg vidste med det samme, at det var ham. Han lignede mig stadig rigtig meget. Jeg følte mig lidt bange og var i tvivl, om jeg skulle gå hen til ham eller bare lade som ingenting, som jeg plejede. Da jeg gik forbi ham, kiggede han rigtig meget på mig. Så sagde han:

“Signe, er det ikke dig?”

Jeg svarede jo og kunne ikke sige andet. Heldigvis begyndte min far at spørge, hvordan jeg havde haft det, og hvordan det gik med mig. Vi tog ned på en hyggelig café, som hedder Café AE. Jeg fik en kop kakao og et stykke kage. Min far fik en kop kaffe.

Jeg begyndte at spørge ham om bandekrigen. Min far blev bleg og så næsten helt syg ud. Til min overraskelse sagde han, at han ikke var med i den mere og ikke ville have noget at gøre med dem, der solgte hash. Han fortalte mig, at han var blevet truet flere gange, efter han var kommet ud fra hospitalet. Han gad ikke mere, for det gik alt for meget ud over ham selv og hans omgivelser. Hver gang han hørte ordet ‘bandekrig’, blev han bange og vred. Derfor havde han skiftet navn og adresse, og nu havde han fået nye venner. Min far ville gerne have, at jeg skulle møde dem på et tidspunkt.

Man kunne se på min far, at han stadig var bange for at være på Nørrebro. Han sad med hovedet næsten helt nede ved bordet og krummede sig helt sammen. Der var en meget anspændt stemning mellem os, og vores akavede snak gjorde det ikke bedre. Pludselig sagde min far:

“Vil du ikke flytte hjem til mig? Bare et par dage?”

Jeg blev helt mundlam og kiggede forvirret på ham:

“Det tror jeg ikke, at jeg får lov til af mor.”

Han kiggede på mig og så meget ked ud af det.

“Det er jo bare, fordi jeg savner dig og gerne vil være sammen med dig.”

Han kiggede mig dybt i øjnene, og jeg kunne mærke, at han var den far, som jeg havde gået og savnet. Jeg havde et lille hul i mit hjerte, som nu blev fyldt ud.

Jeg ringede til min mor og fortalte, at jeg lige havde mødt min far, og spurgte, om ikke jeg måtte sove hos ham. Jeg kunne høre, at min mor blev en smule bange, og hun tænkte længe uden at sige noget. Til sidst sagde hun, at hvis jeg kom hjem og hentede noget tøj og lovede at passe på mig selv, så måtte jeg gerne sove hos min far. Jeg tog hjem til min mor sammen med ham. Min mor og far sagde hej til hinanden for første gang i to år. De var åbenbart ikke så sure på hinanden mere, og jeg kunne se, at de gamle følelser stadig var der et sted.

Jeg smilede og krammede min mor. Hun sagde, at jeg skulle passe godt på mig selv, og så tog jeg af sted med min far igen. Jeg fik endelig den far, jeg havde savnet, tilbage. Og den uhyggelige drøm kom aldrig igen.

SIGNE JENSEN

Signe er 14 år. Hun bor i Nordvest med sin mor, to brødre og sine 17 kæledyr. Hun elsker at spille fodbold, vinde i volleyball og få andre til at grine så meget, at de næsten tisser i bukserne. Signe går i skole på Nørrebro og kan godt lide at spille Playstation med vennerne, og så er hun vild med slik. Signe drømmer om at blive journalist, og hendes historie er meget personlig. Hun har selv haft bandekrigen tæt inde på livet og synes, det er vigtigt at fortælle, at bandekrigen går ud over alle dem, der bor på Nørrebro.

FRIHED BAG TREMMER

– fange bruger døde fluer, også julefluer, som materiale i sin kunst

AF BENNY LIHME

London, dec. 2009

Jodie, Kayla, Lucy, Sophie og Stephanie tror jeg, de hed. Fem forskellige og i sammenhængen lidt umage kvinder iført grimme turkis t-shirts med et påtrykt "Curator", der skulle vidne om, at de var ansvarlige for den store og usædvanlige kunstudstilling *Art By Offenders*. Min ledsager og jeg skulle med på en guidet rundvisning en tidlig mørk decemberaften i et af de store udstillingslokaler i et af Londons mest agtværdige kulturhuse *Southbank Centre* på Themsens sydbred – også kendt som Royal Festival Hall.

Kvinderne startede med at ridse konteksten op: de kom direkte fra kvindefængslet HM Prison Downview in Surrey, havde fået xtra "terrænfrihed" i og med at de (sammen med en sjette kvinde, der var fraværende) var blevet udvalgt til at skulle være kuratorer for denne kunstudstilling – malerier, skulpturer, videoer, digte mm udelukkende skabt i britiske fængsler og retspsykiatriske lukkede institutioner.

Sammen med kvinderne var der en ung professionel kurator/kunsteksperter, en slags mentor for kvinderne, som repræsenterede organisationen bag det hele, *The Koestler Trust*. En NGO oprettet i 1962 og navngivet efter forfatteren Arthur Koestler (1905-1983), der som bekendt som politisk fange skrev stor litteratur bag tremmer. Kvinderne havde gennemløbet et intensivt ni ugers kurator uddannelsesforløb for efterfølgende at vurdere og vælge ud mellem de 5.867 værker, som var blevet indleveret til bedømmelse.

Og her stod vi så – godt 20 museumsbesøgende sammen med de fem kriminelle kuratorer. Ledsageren og jeg havde nået en runde på egen hånd. Halvvejs igennem udstillingen hviskede ledsageren i mit øre: "Ham der Anon har da utroligt mange ting med!". Hvad "han" selvfølgelig ikke havde, eftersom Anon er en forkortelse for anonym(ous). Og, ja, det er en anderledes udstilling, hvad de udstillendes baggrund angår, hvorfor skønsmæssigt en tredjedel

af kunstnere havde valgt at fremstå uden personlig identitet (andre stod frem kun med fornavn eller med pseudonym).

Så vidt så godt. Værkernes uegale kunstneriske kvaliteter forandredes ikke som umiddelbare kunstopplevelser i forbindelse med den guidede tur. Til gengæld skete der mange andre ting for de fleste af os vante museums-gæster, som dels nok engang fik sat det klassiske "hvad er kunst?" spørgsmål på dagsordenen, dels nok alligevel fik rokket ved den umiddelbare perception/kunstoplevelse.

Således i forbindelse med udstillingens mest markante maler "Michael" og ét af hans værker "Selvportræt med tandpine". Udover dette maleris øjeblikkelige trækken beskueren til sig, som var det et Eric Fischl maleri, viste der sig at være et generelt stort fangeproblem bag selvportrættet, hvor fangen ser sig selv i spejlet, mens han undersøger en dårlig tand. Vores rundvisere berettede om de sørgelige tilstande, der var i de britiske fængsler, når det kom til fangernes manglende muligheder for at komme til tandlæge. Masser af indsatte med ubehandlede tandproblemer in the UK!

Nogenlunde samtidigt med udstillingen *Art By Offenders* sidst på året 2009 rasede der en etisk debat i de engelske medier, om det nu også var rimeligt, at fanger i statens varetægt ikke kun brugte kunsten i terapeutisk og resocialiserende øjemed, men også uddannede sig til kunstnere, som fik solgt deres værker, mens de sad indespærret.

Der er i England opstået en decideret niche på kunstmarkedet, hvor etablerede auktionshuse og fængselsbetjente (!) udbyder fangers kunst på markedet. Særligt store har de offentlige bøvs været omkring de legendariske Kray twins, ledere af en voldelig bande i 60'erne kendt som "the Firm" og bl.a. dømt for drab (en fængselsbetjents datter fik 17.500 pund for et enkelt Kray maleri).

Michael: Selvportræt – fange med tandpine.

Debatten har visse ligheder med den debat, der har været herhjemme omkring Peter Lundin og hans forfattervirksomhed, omend den britiske dagsorden er mere kompleks i kraft af bl.a. en stærk og velanset NGO som *Koestler Trust*, der belønner de største talenter i fængslerne med stipendier i form af materialer og professionelle mentorer hentet fra den etablerede kunstverden.

Ændrede tandpine-baggrundshistorien kunstoplevelsen? Ikke for mig, det maleri selvportrætfængede og pirrede uanset hvad.

Anderledes ved et andet værk, da en ellers meget tilbageholdende kurator forklarede, hvorfor det fascinerede hende så meget – og hvorfor hun havde valgt at ville fortælle om lige netop det. På væggen hang et indrammet simpelt hvidt A4-ark med døde fluer, flueben, vinger osv. klistret op med små håndskrevne identitetsgivende navne og bemærkninger til hver enkelt flue. En hel lille morbid psykologisk fluetypologi

Bug Life hed dette værk, hvis materialer udelukkende bestod af fluer, som gennem årene var kommet af dage i kunstnerens fængsels-celle (tilsyneladende en fange med en lang fængselsdom). Værk nr. 3072 var i kataloget rubriceret som “mixed artform” og det var ikke til salg...

Her var historien bag værket lig med værket –

i den kuratorfrie runde havde jeg hverken fattet dybden eller humoren. Som senere på aftenen kun blev endnu dybere, da jeg og ledsageren lidt længere nede på Southbank's Tate Modern, så udstillingen *Pop Life: Art in a Material World*. Ikke sandt, der er noget af et spring fra banaliseringskunstneren Damien Hirst og hans materialebrug af diamanter og så langtidsfangens brug af døde fluer. Det forrygende i situationen var for både ledsageren og mig, at frie skabende kunstnere var de begge uanset forskellen i de benyttede materialer. Og at fluekunstneren i øvrigt out-kitschede Hirst.

Alternativ var *Art By Offenders* udstillingen kun for så vidt angår dens baggrund, men ellers var det netop Tate Modern, Louisiana osv., der angav formen for, hvad en udstilling er – også for kriminelle. De seks kuratorer fra kvindefængslet var blevet lynuddannet til den etablerede museumsverden, deres udvælgelse af værker var baseret på tillærte etablerede kunstkriterier, den ophængning de havde valgt til fangekunstnerne var traditionel osv.

Det betød, at fangepolitiske spørgsmål – kritik af forholdene i fængslerne – lå underdrejet, omend den var til stede i mange af de udstillede værker. Ikke mindst i forbindelse med udstillingens afsluttende store maleri og parafrase over “den sidste nadver” – lavet kollektivt af tre retspsykiatriske fanger.